

УДК 340.13

DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2021-42-2-98-108>

ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНІ ПОМИЛКИ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТАХ УКРАЇНИ

Котова Л.В., Петрушков С.С.

TECHNICAL AND LEGAL ERRORS IN LEGISLATIVE ACTS OF UKRAINE

Kotova L.V., Petrushkov S.S.

У даній статті здійснено теоретико-правовий аналіз техніко-юридичних помилок у нормативно-правових актах України. Проаналізована юридична природа техніко-юридичної помилки, яка зумовлена недотриманням вимог правотворчої техніки. Наголошується на тому, що техніко-юридичні помилки в правотворчості можуть негативно впливати не тільки на якість нормативно-правового акту, а й на правове регулювання суспільних відносин.

Сформульоване поняття техніко-юридичних помилок, а також визначені їх види. З огляду наведених у статті прикладів техніко-юридичних помилок встановлені причини виникнення таких помилок. Виокремлені основні засоби запобігання помилок з урахуванням доктринальних положень науковців щодо попередження техніко-юридичних помилок у нормативно-правових актах України.

Акцентовується увага на тому, що попередження та усунення будь-яких юридичних помилок є передумовою досконалості нормативно-правових актів та одним із основних завдань як суб'єктів правотворчості, так і наукової спільноти, громадянського суспільства й держави в цілому.

Ключові слова: *якість законодавства, правотворча помилка, техніко-юридична помилка, нормативно-правовий акт, види техніко-юридичних помилок, правотворча діяльність, правотворчість, причини виникнення помилок, способи попередження помилок, правотворча техніка.*

Постановка проблеми. Формування правової держави та розвиток демократичного суспільства спричиняє збільшення кількості нормативно-правових актів, які утворюють систему гарантій прав та інтересів людини й громадянина. Правотворча діяльність є провідною правовою формою здійснення функцій держави, але у процесі здійснення такої діяльності досить часто виникають юридичні помилки, зокрема техніко-юридичні. Під час встановлення техніко-юридичних помилок важливе місце належить класифікації їх на види. Проблеми забезпечення високого

техніко-юридичного рівня нормативно-правових актів, попередження та виправлення вже існуючих помилок залишаються досить актуальними у правовій науці та потребують наукового дослідження і вивчення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика техніко-юридичних помилок у нормативно-правових актах України знайшла свого розвитку у дослідженнях О. Іваненко, В. Лебеденко, А. Мельник, О. Міневич, В. Риндюк, І. Шевчука та інших науковців.

Метою дослідження є загальнотеоретичний аналіз техніко-юридичних помилок,

розгляд їх основних видів, встановлення причин виникнення та способів попередження техніко-юридичних помилок у нормативно-правових актах України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток вітчизняних демократичних процесів повинен забезпечувати ефективне функціонування інститутів, через які втілюються основні та фундаментальні правові цінності – права і свободи людини, верховенство права. Одним зі складових верховенства права є принцип правової визначеності, що передбачає формулювання в законі чітких, однозначних і зрозумілих правових приписів.

Протягом тривалого часу якість національного законодавства є предметом постійної критики і пов'язано це перш за все з помилками, допущеними у процесі правотворчої діяльності. Враховуючи те, що Україна належить до романо-германської (континентальної) правової сім'ї, важливо акцентувати увагу на провідній ролі нормативно-правових актів, зокрема законів, в системі джерел вітчизняного права.

Загальновідомо, що нехтування вимогами юридичної техніки у законодавчих актах часто виступає чинником виникнення помилок. Більшість науковців схиляються до думки про те, що правотворчою помилкою є офіційно оприлюднений результат неправомірних дій законодавчого органу, що порушують загальні принципи або конкретні норми правотворчості, не відповідають потребам, рівню та закономірностям розвитку, діяльності, що підлягає регулюванню, спричиняють негативні соціальні та юридичні наслідки в конкретній сфері суспільного життя [1, с. 13]. Як зазначає Л. Каленіченко, помилка у широкому її розумінні є об'єктивною реальністю будь-якої, діяльності людини. У зв'язку з тим, що помилка у юридичній діяльності, як правило, має певні юридичні наслідки, проблема з'ясування юридичного загальнонаукового значення помилки є

одним із актуальних завдань сучасної юриспруденції. [2, с. 31]. Тому наразі одним із завдань правової політики Української держави є мінімізація правових помилок, яка полягає в тому, щоб за допомогою інституційних та нормативних механізмів держави і громадянського суспільства зменшити їх кількість шляхом запобігання та протидії [3, с. 163].

У своєму дослідженні В. Риндюк обґрунтовано вважає, що правотворчі помилки безпосередньо впливають на якість нормативно-правових актів. Також науковиця зазначає, що при виробленні нормативно-правових актів можуть бути допущені як змістовні правотворчі помилки – виникають внаслідок об'єктивних і суб'єктивних труднощів та суперечностей процесу правотворчості та правозастосування як пізнавального процесу, так і техніко-юридичні помилки – виникають внаслідок порушенням вимог правотворчої техніки [4, с. 3]. Відповідно, слід розрізняти змістовні правотворчі помилки та техніко-юридичні правотворчі помилки. Зосередимо увагу на техніко-юридичних помилках. Визначаючи техніко-юридичний аспект якості закону А. Мельник вказує наступні причини, що безпосередньо впливають на його якість: плюралізм наукових підходів до розуміння техніко-юридичних вимог формування законів; відсутність чіткої нормативної регламентації нормотворчої техніки; відсутність універсалізації знань щодо застосування правил нормопроекування та пошуку засобів їх юридичного регулювання [5, с. 12].

Проблематика техніко-юридичних помилок у нормативно-правових актах широко дискутується в спеціальній юридичній літературі. Наприклад, дане правове явище в різних аспектах досліджувалося такими науковцями, як О. Інваненко, В. Лебеденко, А. Мельник, О. Міневич, В. Риндюк, І. Шевчук та іншими.

Досліджуючи дане питання не можемо оминати увагою те, що поняття техніко-юридичної помилки законодавчо не закріплено, проте у юридичній літературі це поняття зводиться до того, що така помилка не має прямого відношення до змісту акту і є результатом порушення учасниками законодавчого процесу того чи іншого правила правотворчої техніки, що у подальшому негативно відбивається на якості нормативно-правового акту. Автор О. Інваненко тлумачить поняття техніко-юридичної помилки як різновид правотворчої помилки, що є порушенням мовного, логічного або процедурного правила правотворчої техніки [1, с. 14].

Таким чином, техніко-юридична досконалість нормативно-правових актів і можливість її практичної реалізації досягається через послідовне, логічне та відповідне використання юридичних прийомів, засобів, способів і дотримання певних правил щодо розробки, складання та оформлення нормативно-правових документів [6, с. 54]. Аналізуючи загальнотеоретичну наукову літературу, можемо виокремити такі ознаки техніко-юридичних помилок: свідоме або несвідоме порушення правотворчої техніки; відсутність юридичної відповідальності; створення негативних наслідків; суттєвість і очевидність; здійснює орган чи посадова особа; властивий процедурний характер виявлення та виправлення помилки; недосягнення цілей правового регулювання.

Разом з тим, проведений аналіз наукових позицій свідчить про те, що вітчизняні дослідники класифікують правотворчі, зокрема техніко-юридичні помилки за різними критеріями. Наприклад, В. Косович пропонує класифікацію помилок залежно від можливості їх виявлення на: чітко виражені, частково виражені, латентні (приховані) [7, с. 12]. Водночас І. Пасична визначає критерії диференціації помилок відносно: галузі законодавства (конституційна, кримінальна, цивільна та

інші галузі); дуального характеру права (приватне чи публічне право); ступеню істинності (спірні та безспірні); зовнішньої форми (міжнародні договори, конституція, кодекси, закони тощо); сфери впливу (помилки в економічній, політичній, соціальній та інших сферах); ступеню поширення (поширені та непоширені); характеру наслідків (спричинили матеріальну, моральну чи організаційну шкоду, або неправильну орієнтацію юридичної практики чи ріст протиправної активності) [8, с. 27].

Зважаючи на те, що техніко-юридичні помилки є наслідком порушення мовних та логічних прийомів, методів правотворчої техніки та процедур юридичної діяльності, погоджуємося з універсальною класифікацією В. Риндюк, яка пропонує визначати такі види техніко-юридичних помилок: мовні (порушення правил сучасної української мови; є відступом від лексичних, стилістичних, граматичних, орфографічних, пунктуаційних норм); логічні (порушення принципів і законів формальної логіки); процедурні (порушення процедурних правил при підготовці і прийнятті нормативно-правового акту) [4, с. 5]. Розглянемо кожний з цих видів техніко-юридичних помилок більш детально.

Мовні техніко-юридичні помилки зумовлені тим, що будь-який правовий акт має документально-текстове оформлення, своєрідне мовне вираження. Крім того, мовні техніко-юридичні помилки є результатом порушення правил правотворчої техніки, що регулюють використання лінгвістичних засобів вираження текстів правових актів. У юридичній літературі система таких прийомів, методів має назву юридична (правова, законодавча) стилістика та лінгвістика [4, с. 5].

Як приклад, можна навести статтю 63 Конституції України, де зазначено, що особа не несе відповідальності за відмову *давати показання* або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визна-

часться законом [9]. Відповідно до правил сучасної української літературної мови доречним було б формулювання «давати свідчення» або «свідчити».

Ще один приклад недотримання граматичних правил міститься у ч. 4 ст. 256 Кодексу України про адміністративні правопорушення, у якій визначено, що при складенні протоколу *особі, яка* притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються *його* права і обов'язки, передбачені статтею 268 цього Кодексу, про що робиться відмітка у протоколі [10].

Наведемо позицію В. Риндюк, яка наголошує, що основна маса мовних техніко-юридичних помилок у текстах нормативно-правових актів лежить не в площині граматики та синтаксису, а пов'язана з порушенням вимог правотворчої техніки щодо нормативно-правового стилю. Основними рисами нормативно-правового стилю є офіційність, документальність, позбавлений індивідуальності характер викладу, експресивна нейтральність, стереотипність і формалізація, стандартність, ясність, максимальна точність, економічність і повнота, зв'язність і логічна послідовність. За кожною з названих рис нормативно-правового стилю стоять відповідні мовні прийоми та методи правотворчої техніки, порушення яких призводить до мовних техніко-юридичних помилок [4, с. 5].

Приклад надлишковості правової інформації містить ч. 2 ст. 7 Закону України «Про звернення громадян» у якій забороняється відмова в прийнятті та розгляді звернення з посиланням на політичні погляди, партійну належність, стать, вік, віросповідання, національність громадянина, незнання мови звернення [11]. Таким чином виключний перелік підстав відмови надає можливість по-різному трактувати цю норму права та може бути підставою для свідомої відмови, наприклад, з причин місця проживання.

Отже, мовні техніко-юридичні помилки є порушенням мовних правил правотворчої техніки, які не завжди впливають на якість правового регулювання, проте негативно впливають на якість нормативно-правового акту. Окрім того, виникають труднощі із тлумаченням і розумінням таких норм.

Логічні техніко-юридичні помилки – наявність логічних суперечностей між окремими нормативними приписами: порушення пропорційності у визначеннях понять; тавтологія; порушення системних зв'язків; помилкові відсилання; відсутня необхідна техніко-юридична однаковість та ін. [8, с. 26]. Тобто, логічний аспект під час законотворчості полягає у логічній правильності структури закону, а також правильності утворення логічних елементів у законі і логічній правильності зв'язків елементів закону.

Приклад логічної техніко-юридичної помилки, що виражається у відсутності необхідної техніко-юридичної однаковості, можемо навести з Цивільного кодексу України, у якому застосовуються такі понять як «гроші» та «грошові кошти». Вважаємо доречним визначення і вживання єдиного терміну або його розмежування з чітким визначенням кожного з понять.

Цікавий приклад наводить І. Мудрак який зазначає, що положення ч. 1 ст. 55 Кримінального процесуального кодексу України логічно не узгоджується з іншими положеннями кримінально-процесуального закону, зокрема «потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди...». Автор наголошує, оскільки мова може йти як про моральну, так і про майнову шкоду, завдану одним і тим же кримінальним правопорушенням одному й тому ж потерпілому, а цивільний позов подається про відшкодування моральної та майнової шкоди, якщо така була завдана. Таким чином, доречніше в цьому разі

вказати в ч. 1 ст. 55 Кримінального процесуального кодексу України «*та/або*» [12, с. 258].

Звертаємо увагу, що у п. 4 ч. 3 ст. 69 Кримінального процесуального кодексу України присутня логічна помилка «...*викладати у висновку експертизи*», адже вона суперечить назві §5 Кримінального процесуального кодексу України «*Висновок експерта*» і статті 101 Кримінального процесуального кодексу України «*Висновок експерта*». Разом з тим, законодавчо не закріплено поняття «*висновок експертизи*». Крім того у ч. 1 ст. 101 Кримінального процесуального кодексу України визначено, що висновок експерта – це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи [13]. Таким чином, вважаємо логічнішим трактування зазначеної норми «*у висновку експерта*».

Ще одне логічне протиріччя між положеннями ст. 53 Конституції України, що гарантують право кожного на освіту, та положенням ч. 2 ст. 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», в якому зазначено «дітям, які не отримали профілактичних щеплень згідно з календарем щеплень, відвідування дитячих закладів *не дозволяється...*» [14]. Відповідно, положення ч. 2 ст. 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», всупереч положень Основного закону України, позбавляє певну категорію дітей права відвідувати навчальні заклади [15, с. 26].

Досить поширеною логічною техніко-юридичною помилкою є відсутність санкції юридичної норми. Наприклад, ст. 18 Закону України «Про правила етичної поведінки» встановлює за порушення правил етичної поведінки особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого са-

моврядування, дисциплінарну, адміністративну, *кримінальну* та матеріальну відповідальність. Водночас у Кримінальному кодексі України відсутні положення, що передбачають кримінальну відповідальність за порушення правил етичної поведінки вказаними особами [4, с. 7].

На думку І. Шевчука дублювання положень інших нормативно-правових актів є нелогічним, оскільки це призводить до надмірного збільшення обсягу закону. Автор акцентує увагу, що майже у кожному законі міститься стаття присвячена відповідальності за порушення положень цього акту, яка полягає у повторенні загальновідомих положень: особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть відповідальність згідно із законом [16, с. 39]. Також можемо навести приклад зайвого дублювання нормативних положень, які присутні у трудовому законодавстві. Зокрема у Кодексі законів про працю України одні й ті самі трудові відносини дублюються цілим рядом законодавчих актів.

Слід приділити увагу проектам законів, які останнім часом мають резонанс у суспільстві та які, безумовно, не позбавлені техніко-юридичних помилок. Наприклад, положення ч. 1 ст. 7 проекту Закону «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну або політичну вагу в суспільному житті (олігархів), встановлює перелік заборон для осіб (олігархів)», які включені до Реєстру. Акцентуємо увагу на тому, що дана норма містить логічну помилку, адже підставою застосування обмежень може бути факт визнання «олігархом», а не факт включення особи до Реєстру.

Наступним прикладом є положення деяких статей проекту Закону «Про правотворчу діяльність», які не узгоджуються між собою та мають логічні техніко-юридичні помилки. Згідно положення ч. 4 ст. 1 проекту Закону «Про правотворчу діяльність», поло-

ження цього Закону не поширюються на *правовідносини*, що регулюються Бюджетним кодексом України [17]. Необхідно зазначити, що Бюджетний кодекс України, як і інші закони, регулює не *правовідносини*, а *суспільні відносини*. Більш того, у ч. 1 ст. 10 проекту Закону «Про правотворчу діяльність» визначено, що законом є нормативно-правовий акт, що приймається Верховною Радою України, який регулює найбільш важливі *суспільні відносини* [17]. Також положення ч. 1 ст. 11 проекту Закону «Про правотворчу діяльність» містить схожу норму у якій зазначено, що кодексом є закон, який встановлює загальні засади правового регулювання та систематизує норми права у відповідній сфері *суспільних відносин* [17]. Зазначене свідчить про порушення логічної узгодженості правових норм між собою.

Продовжуючи попередню тезу щодо логічної узгодженості В. Риндюк констатує, що в законодавчих актах України не завжди коректно використовується посилання на відповідні структурні частини (пункт, стаття, глава, розділ) даного або іншого законодавчого акту, інших законодавчих актів у цілому або їх структурних частин, підзаконних нормативно-правових актів [4, с. 7]. Наслідки допущення такого роду помилок призводять до блокування дії окремих положень та виникнення правових колізій.

Автор І. Шевчук звертає увагу на формальні правотворчі помилки, які виникають у наслідок порушення логічної структурованості. Наприклад, Конституцію України поділяють на розділи, статті, частини (які часто називають абзацами). Натомість Цивільний кодекс України поділено на книги, розділи, підрозділи, глави, параграфи, статті, частини (пронумеровані в межах статті), абзаци, пункти. Своєю чергою Податковий кодекс України складається з розділів, глав, статей, пунктів, які мають наскрізну нумерацію. Відповідно такі помилки під час структу-

рування закону приводять до того, що посилання на одну і ту ж норму розуміються різними суб'єктами по різному та викликає ускладнення користування актом [16, с. 40].

Незважаючи на важливість використання та необхідність дотримання логічних правил юридичної техніки у правотворчій діяльності, доводиться спостерігати наявність численних логічних техніко-юридичних помилок, які частіше виявляються у: недотриманні принципів і законів формальної логіки; невиконанні вимоги щодо повноти структури юридичної норми; некоректності посилань; логічній суперечності; надлишковій лаконічності тощо. Отже, невідповідність нормативно-правових актів логічним вимогам, спричиняє порушення системних зв'язки норм права, створюючи підґрунтя нормативного дисонансу.

Процедурні техніко-юридичні помилки – порушення законодавчо визначених юридичних процедур суб'єктом правотворчої діяльності на етапі підготовки, розгляду, прийняття нормативно-правового акту та/або набрання таким актом чинності.

Як вказує В. Риндюк процедурні техніко-юридичні помилки при виробленні законодавчих актів – найбільш неоднозначні за своїми наслідками. Подекуди вони можуть не впливати на якість акту, або принаймні їх вплив на його якість є, на перший погляд, непомітним; а іноді ці помилки тягнуть за собою досить серйозні наслідки для акту, аж до припинення його чинності [4, с. 7].

Одним із поширених прикладів порушення процедур підготовки прийнятих законів до направлення на підпис Президентіві України є порушення строків підписання Президентом України прийнятих та отриманих на підпис законів [18, с. 58].

Аналіз практики офіційного оприлюднення законів свідчить про системні порушення ст. 94 Конституції України в частині порушення строків підписання закону. Наве-

демо деякі приклади таких процедурних техніко-юридичних порушень: Закон України «Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності», який 22.07.2021 року був направлений на підпис Президенту України, а 01.10.2021 року, більш ніж через два місяці, повернуто з підписом; Закон України «Про Бюро економічної безпеки України», який 12.02.2021 року був направлений на підпис Президенту України, а повернуто 22.03.2021 року; Закон України «Про повну загальну середню освіту», який 12.02.2020 року був направлений на підпис Президенту України, а повернуто з підписом від Президента України через місяць 13.03.2020 року.

Також вважаємо за необхідне навести приклад чітко вираженої процедурної техніко-юридичні помилки, яка відбулася під час прийняття Закону України «Про Бюро економічної безпеки України». Зазначимо, що даний Закон передбачає створення нового центрального органу виконавчої влади та як наслідок, призведе до збільшення видаткової частини державного бюджету в частині коштів на створення та утримання Бюро економічної безпеки України. З огляду на це, а також відповідно до вимог ч. 3 ст. 91 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» та ст. 27 Бюджетного кодексу України, суб'єкт права законодавчої ініціативи був зобов'язаний додати до проекту Закону «Про Бюро економічної безпеки України» фінансово-економічне обґрунтування, але у доданих до проекту вказаного Закону супровідних документах таке обґрунтування відсутнє.

Отже, наслідки процедурних техніко-юридичних помилок мають дуалістичний характер, адже з однієї сторони вони не мають прямого відношення до змісту, а з іншої можуть бути підставою для визнання акту нечинним. Крім того, процедурні помилки можуть негативно вплинути на регулювання

суспільних відносин, підірвати довіру суспільства до держави, спричинити відсутність норми правового регулювання відносин на різних рівнях.

На підставі викладеного можемо констатувати, що причинами виникнення вищезазначених техніко-юридичних помилок, які призводять до порушення мовних, логічних та процедурних правил правотворчої техніки, на наше переконання, є: відсутність єдиного системного документа, що узагальнював би чинні правила та наявні прийоми і засоби, а також визначав загальні засади та порядок здійснення правотворчої діяльності в Україні; низький рівень культури правотворчості та професіоналізму у суб'єктів правотворчості; відсутність законодавчо закріпленої обов'язковості проведення наукової експертизи проектів нормативно-правових актів (призводить до неврахування рекомендацій експертів-науковців); стихійність у правотворчому процесі; відсутність юридичної відповідальності у суб'єктів правотворчості за свідоме вчинення техніко-юридичних помилок, які мають негативні наслідки. Дослідивши багатоманітність причин виникнення правотворчих помилок та численні наукові позиції, вважаємо що переважна більшість техніко-юридичних помилок виникає саме з суб'єктивних причин.

Також зазначимо, що окреслений спектр причин виникнення техніко-юридичних помилок у нормативно-правових актах України, зумовлений недотриманням правил правотворчої техніки (суб'єктивна сторона) та недостатністю її правового регулювання (об'єктивна сторона), зобов'язує розглянути можливі способи превенції та мінімізації таких негативних явищ.

Дискусійними залишається питання щодо попередження техніко-юридичних помилок. Під способами попередження техніко-юридичних помилок слід розуміти сукупність прийомів та засобів, що сприяють запобіганню їх виникнення. Вивчаючи нормативно-правові акти України, а також праці

вітчизняних вчених, можемо визначити найбільш вагомі способи попередження техніко-юридичних помилок: відкритість правотворчого процесу; нормативне закріплення основних вимог юридичної техніки [19, с. 88]; підвищення кваліфікації та професіоналізму суб'єктів правотворчості; активне залучення до правотворчого процесу науковців та практиків; обов'язковість проведення наукових експертиз проектів нормативно-правових актів [20, с. 39]; здійснення контролю за кожним етапом правотворчого процесу; встановлення юридичної відповідальності за техніко-юридичних помилок; дотримання правил правотворчої техніки суб'єктами правотворчості [3, с. 112]. Погоджуємось з В. Риндюк, яка обґрунтовано вважає, що дієвим способом виявлення техніко-юридичних помилок є ревізія відповідного нормативно-правового матеріалу з метою виявлення техніко-юридичних помилок та їх виправлення. Відповідно, способом виправлення техніко-юридичних помилок є підготовка відповідних проектів нормативно-правових актів про внесення змін до чинного законодавства та їх прийняття [19, с. 88].

Враховуючи вищевикладене доцільно вказати, що серед вчених-науковців позитивні сподівання покладені на перспективний Закон «Про правотворчу діяльність» (проект Закону №5707 від 25.06.2021) [17], який повинен визначити загальні засади та порядок здійснення правотворчої діяльності в Україні, а також дозволить мінімізувати такі негативні явища, як техніко-юридичні помилки.

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, загальний стан реалізації правотворчої техніки в Україні потребує покращення та якісних змін. Відступ від правил правотворчої техніки неминуче породжує техніко-юридичні помилки у нормативно-правових актах України, які спричиняють недоліки законодавства та його невисоку якість, а також недоліки правового регулювання суспільних відносин. Для забезпечення високого техніко-

юридичного рівня нормативно-правових актів та попередження техніко-юридичних помилок нагальними є питання дотримання вимог правотворчої техніки суб'єктами правотворчості, а також створення єдиного системного документа, що узагальнював би чинні правила та наявні прийоми і засоби, а також визначав загальні засади та порядок здійснення правотворчої діяльності в Україні. Таким чином, правотворча техніка водночас є умовою та одним із найважливіших засобів запобігання техніко-юридичних помилок.

Наголошуємо на тому, що попередження та усунення будь-яких юридичних помилок – важливе завдання наукової спільноти, громадянського суспільства, держави, кожного, кому не байдужа роль сучасної юридичної науки в контексті її європейського формування і розвитку.

Література:

1. Іваненко О. В. Теоретико-правовий аналіз поняття та сутності законотворчої помилки: окремі питання / О. В. Іваненко // *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. – 2018, – № 1, ч. 2. – с. 12-15.
2. Каленіченко Л. І. Помилка як категорія правознавства / Л. І. Каленіченко // *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. – 2014. – № 17. – с. 31-33.
3. Міневич О. І. Поняття та види правових помилок: загальнотеоретичне дослідження: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Міневич Олена Іванівна. – Одеса, 2021. – 237 с.
4. Риндюк В. І. Техніко-юридичні помилки в нормативно-правових актах: поняття та види / В. І. Риндюк // *Держава і право. Серія: Юридичні і політичні науки*. – Київ: ІнЮре, 2012. – № 57. – с. 3-9.
5. Мельник А. А. Якість закону : теоретико-методологічний та техніко-юридичний аспекти : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень / Мельник Алла Анатоліївна. – К. : 2018. – 21 с.
6. Лебеденко В. І. Юридична техніка: поняття, призначення, методологічні засади застосування / В. І. Лебеденко // *Інформація і право*. – 2014. – № 2. – с. 52-56.

7. Косович В. М. Загальнотеоретичні аспекти удосконалення нормативно-правових актів України [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Косович Віталій Мирославович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів, 2015. - 38 с.

8. Пасічна І. О. Навчальний посібник з дисципліни «Законотворчість, нормотворчість та правореалізація» для студентів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. - Полтава: ПолтНТУ, 2019. - 113 с.

9. Конституція України від 28.06.1996 року №254к/96-ВР (зі змінами і допов.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року № 8073¹-Х (зі змінами і допов.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

11. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 року № 393/96-ВР (зі змінами і допов.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-ВР>

12. Мудрак І. В. Щодо лексико-граматичного та спеціально-юридичного тлумачення окремих кримінально-процесуальних норм, що регулюють право потерпілого на процесуальну комунікацію в кримінальному провадженні / І. В. Мудрак // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. - 2019. - № 3. - с. 255-261.

13. Кримінальний процесуальний кодекс України від 18.04.2010 року №4651-VI (зі змінами і допов.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

14. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 року №1645-III (зі змінами і допов.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>

15. Риндюк В. І. Правотворчі помилки: поняття, види, способи їх попередження, виявлення та виправлення / В. І. Риндюк // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2012. - № 8. - с. 21-27.

16. Шевчук І. І. Основні види правотворчих помилок у законодавстві України: деякі теоретичні аспекти / І.І. Шевчук // Вісник Львівського університету. Серія: Юридична. - 2014. - № 59. - с. 35-42.

17. Проект Закону «Про правотворчу діяльність» від 25.06.2021 року №5707 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355

18. Наставний Б. Е. Теоретико-правові та практичні аспекти процедурних помилок у використанні законодавчої техніки. / Б. Е. Наставний // Прикарпатський юридичний вісник. - 2018. - № 4(25), т. 1. - с. 26-29.

19. Риндюк В. І. Правотворчі помилки та способи їх попередження, виявлення, виправлення / В. І. Риндюк // Журнал наукових публікацій аспірантів та докторантів. - 2013. - № 7. - С. 84-88.

20. Косович В. М. Технологічно-юридичні недоліки нормативно-правових актів України / В. М. Косович // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. - 2014. - № 1137(18). - с. 38-42.

References:

1. Ivanenko O.V. Theoretical and legal analysis of the concept and essence of legislative error: some questions / O.V. Ivanenko // Jurnalul juridic national: teorie și practică. - 2018, - № 1, Part 2. - p. 12-15.

2. Kalenichenko L.I. Error as a category of jurisprudence / L.I. Kalenichenko // Bulletin of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. "Law" series. - 2014. - № 17. - с. 31-33.

3. Minevych O.I. The concept and types of legal errors: general theoretical research: dis ... Candidate of Law: 12.00.01 / Minevych Olena Ivanivna. - Odessa, 2021. - 237 p.

4. Ryndyuk V.I. Technical and legal errors in legal acts: concepts and types / VI Ryndyuk // State and Law. Series: Legal and political sciences. - Kyiv: InYure, 2012. - № 57. - p. 3-9.

5. Melnyk A.A. Quality of law: theoretical and methodological and technical and legal aspects: author's ref. dis. ... Cand. jurid. Sciences: 12.00.01 - theory and history of the state and law; history of political and legal doctrines / Melnyk Alla Anatoliyivna. - K.: 2018. - 21 с.

6. Lebedenko V.I. Legal technique: concept, purpose, methodological principles of application / V.I. Lebedenko // Information and Law. - 2014. - № 2. - с. 52-56.

7. Kosovych V.M. General theoretical aspects of improving the legal acts of Ukraine [Text]: author. dis. ... Dr. Jurid. Sciences: 12.00.01 / Kosovych Vitaliy Myroslovovych; Lviv. nat. Univ. Ivan Franko. - Lviv, 2015. - 38 p.

8. Pasichna I.O. Textbook on the subject "Law-making, rulemaking and law enforcement" for students majoring in 281 Public Administration. - Poltava: PoltNTU, 2019. - 113 p.

9. Constitution of Ukraine of 28.06.1996 №254k / 96-VR (as amended and supplemented.) [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

10. Code of Ukraine on Administrative Offenses of 07.12.1984 № 8073¹-X (as amended and supplemented.) [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>

11. Law of Ukraine "On Citizens' Appeals" of October 2, 1996 № 393/96-BP (as amended and supplemented) [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-BP>

12. Mudrak I.V. Regarding lexical-grammatical and special-legal interpretation of certain criminal-procedural norms that regulate the right of the victim to procedural communication in criminal proceedings / I.V. Mudrak // Bulletin of NTUU "KPI". Politology. Sociology. Right. - 2019. - № 3. - p. 255-261.

13. Criminal Procedure Code of Ukraine dated 18.04.2010 №4651-VI (as amended and supplemented) [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

14. Law of Ukraine "On protection of the population from infectious diseases" from 06.04.2000 №1645-III (with changes and additions.) [Electronic resource]. - Access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>

15. Ryndyuk V.I. Law-making errors: concepts, types, methods of their prevention, detection and correction / V.I. Ryndyuk // Bulletin of the Ministry of Justice of Ukraine. - 2012. - № 8. - p. 21-27.

16. Shevchuk I.I. Basic types of law-making errors in the legislation of Ukraine: some theoretical aspects / I.I. Shevchuk // Bulletin of the University of Lviv. Series: Legal. - 2014. - № 59. - p. 35-42.

17. Draft Law "On Legislative Activity" dated 25.06.2021 №5707 [Electronic resource]. - Access mode: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355

18. Nastavny B.E. Theoretical, legal and practical aspects of procedural errors in the use of legislative techniques. / B.E. Nastavny // Prykarpattya Legal Bulletin. - 2018. - № 4 (25), vol. 1. - p. 26-29.

19. Ryndyuk V.I. Law-making errors and methods of their prevention, detection, correction / V.I. Ryndyuk // Journal of scientific publications of graduate and doctoral students. - 2013. - № 7. - P. 84-88.

20. Kosovych V.M. Technological and legal shortcomings of legal acts of Ukraine / V.M. Kosovych // Visnyk of Kharkiv National University named after V.N. Karazin. Series: Right. - 2014. - № 1137 (18). - with. 38-42.

Kotova L.V., Petrushkov S.S. Technical and legal errors in the normative legal acts of Ukraine. - Article.

Theoretical and legal analysis of technical and legal errors in the normative legal acts of Ukraine is

carried out in the article. Legal nature of technical and legal error is analyzed, that is determined by non-compliance with the requirements of law making techniques It is emphasized that technical and legal errors in lawmaking can negatively affect not only the quality of legal act, but also the legal regulation of public relations.

The concept of technical and legal errors is formulated, as well as their types are defined. Taking into account the examples of technical and legal errors in the article, the causes of such errors are established. The main means of error prevention are singled out, taking into account the doctrinal provisions of scientists on prevention of technical and legal errors in the regulations of Ukraine.

Emphasis is laid on the fact that prevention and elimination of any legal errors is a prerequisite for perfection of regulations and one of the main tasks of both lawmakers and scientific community, civil society and the state as a whole.

Key words: *quality of legislation, law-making error, technical and legal error, normative legal act, types of technical and legal errors, law-making activity, law-making, causes of errors, ways of error prevention, law-making technique.*

Котова Л.В., Петрушков С.С. Техно-юридические ошибки в нормативно-правовых актах Украины. – Статья.

В данной статье проведен теоретико-правовой анализ техно-юридических ошибок в нормативно-правовых актах Украины. Проанализирована юридическая природа техно-юридической ошибки, обусловленная несоблюдением требований правотворческой техники. Отмечается, что техно-юридические ошибки в правотворчестве могут негативно влиять не только на качество нормативно-правового акта, но и на правовое регулирование общественных отношений.

Сформулировано понятие техно-юридических ошибок, а также определены их виды. Учитывая приведенные в статье примеры техно-юридических ошибок, установлены причины возникновения таких ошибок. Выделены основные средства предотвращения ошибок с учетом доктринальных положений ученых по предупреждению техно-юридических ошибок в нормативно-правовых актах Украины.

Акцентируется внимание на том, что предупреждение и устранение любых юридических ошибок является предпосылкой совершенства нормативно правовых актов и одной из основных задач как субъектов правотворчества, так и научного сообщества, гражданского общества и государства в целом.

Ключевые слова: *качество законодательства, правотворческая ошибка, технико-юридическая ошибка, нормативно-правовой акт, виды технико-юридических ошибок, правотворческая деятельность, правотворчество, причины возникновения ошибок, способы предупреждения ошибок, правотворческая техника.*

Авторська довідка:

Котова Любов Вячеславна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. <https://orcid.org/0000-0002-2437-3624>;

Петрушков Сергій Сергійович – магістрант кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля <https://orcid.org/0000-0003-0161-0567>.

Стаття надійшла до редакції: 13 листопада 2021 р.